

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ НОВОМОСКОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

«ПОГОДЖЕНО»
Методична рада
Центру позашкільної роботи
Протокол № 1 від 13.09.2021

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Наказ управління освіти
виконавчого комітету
Новомосковської міської ради
від 13.08.2021 № 112

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку

«МИКОЛАЇВСЬКИЙ РОЗПИС»

3 роки навчання

м. Новомосковськ
2021 р.

Автор:

Головко Марина Михайлівна, керівник гуртка «Миколаївський розпис» Центру позашкільної роботи

Рецензент: Мяконьких Тетяна Ігорівна, головний спеціаліст управління освіти

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Народне мистецтво – це скарб, який завжди з нами поряд і постійно впливає на наше емоційне сприйняття світу, розвиває вдачу і хист народу, прилучає до його традицій, історії, вчить народної мудрості, любові до рідного краю. Тому так важливо відтворювати народні обряди та звичаї.

Одним із поширених видів народного мистецтва, що здавна існує та розвивається в Україні, є декоративний розпис. Споконвіку ним прикрашали житло, меблі, посуд та тканину. Широкого поширення набули розписи інтер'єру хат, скринь, речей побуту, інвентарю тощо. У кожній місцевості настінні розписи мали свої характерні особливості, колорит та улюблені мотиви.

Сьогодні відомим центром, що здавна уславився своєрідним мистецтвом розпису на Придніпров'ї, є село Миколаївка Новомосковського району Дніпропетровської області. Перші згадки про розпис, характерний для цієї місцевості, з'явився приблизно 300 років тому. Майстри с. Миколаївки майстерно оздоблювали домашні меблі та побут, але найбільше – дерев'яні скрині місцевого виробництва. Найстарша за віком скриня має більше 200 років і досі є свідченням великого таланту миколаївських майстрів. Рішенням сесії Новомосковської міської ради від 21.12.2016 року № 235 миколаївський розпис визнаний елементом нематеріальної культурної спадщини м. Новомосковська.

Актуальність навчальної програми пов'язана з необхідністю пізнання підростаючим поколінням історії рідного краю, його побуту, культурних надбань. Миколаївський розпис відзначається особливою самобутністю, його символічна, образна мова сприяє не тільки глибшому пізнанню історії рідного краю, але й формуванню в учнів любові до мистецтва, свого народу, до Батьківщини.

Створення навчальної програми обумовлено необхідністю відродження та популяризації миколаївського розпису, який бере свій початок у 18 столітті, але ґрунтовно почав досліджуватися тільки протягом останніх років. Пропонована програма включає вивчення історичного становлення миколаївського розпису, засвоєння його методичних основ, знайомство з творчістю майстрів-художників цього виду народного мистецтва, проведення майстер-класів для здобувачів освіти.

Навчальна програма реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку та спрямована на вихованців віком від 5-18 років.

В основу пропонованої програми покладена навчальна програма «Декоративний розпис», яка опублікована в збірнику «Навчальні програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку/ за заг. ред. Биковської О.В., Савенко Н.І. – К.: УДЦПО, 2020. – В. 4».

Метою програми є формування у дітей ключових компетентностей засобами декоративного миколаївського розпису.

Завданнями програми є формування таких компетентностей:

пізнавальної – ознайомлення з базовими поняттями та знаннями, які стосуються декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема декоративного миколаївського розпису;

практичної – оволодіння навичками техніки миколаївського розпису; опанування, закріплення та поглиблення вмінь і навичок користування різноманітними матеріалами й інструментами;

творчої – розвиток творчих здібностей, відчуття кольорової гами та пропорцій, художньо-образного сприйняття побаченого та його відображення на папері, площині та формі; створення власних однопланових та багатопланових композицій; формування стійкого інтересу до образотворчого мистецтва.

соціальної – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до надбань народного мистецтва, національної свідомості, формування естетичного смаку; виховання культури праці, точності й акуратності в образотворчому мистецтві; виховання патріотизму, любові до України.

Програма розрахована на роботу зі здобувачами освіти у групах початкового та основного рівнів.

Початковий рівень – 1 рік – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

Основний рівень – 2 та 3 роки – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень.

На *початковому рівні* вихованці набувають початкових знань з композиції та кольорознавства, вмінь та навичок виконання традиційних елементів декоративного розпису, знайомляться з поняттям «симетрія» та «асиметрія», «стилізація». Набувають знань про тло та способи його нанесення, знайомляться з послідовністю роботи над композицією на кольоровому тлі, вчать створювати власні однопланові та багатопланові композиції.

На *основному рівні* (термін навчання – 2 роки) вихованці поглиблюють свої знання, опановують техніку розпису виробів з дерева різними типами фарб (гуаш, олійні та акрилові), вчать працювати на площині та формі, розписуючи окремі предмети та тематичні набори предметів. Вчать основам декоративного пейзажу та натюрморту. Виконують складні орнаментальні та сюжетні композиції. Опановують техніку розпису керамічних виробів спеціальними фарбами для кераміки. Протягом двох років навчання проводиться за фронтально-індивідуальною формою. Використовуються такі методи: індивідуальні та колективні вправи, екскурсії на природу, в музеї, на виставки, зустрічі з народними майстрами тощо.

Навчання в гуртку допомагає вихованцям краще засвоювати матеріал багатьох шкільних предметів і навчальних курсів: «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Історія України», «Креслення», а також дає основи для навчання в інших гуртках декоративно-ужиткового профілю.

Наприкінці кожного заняття проводиться коротке опитування, демонстрація виконаних робіт, їх аналіз. Після завершення будь-якої теми та в кінці кожного півріччя проводяться вікторини, виставки робіт у гуртку та їх відбір на виставки-конкурси в закладі, районі, місті тощо.

Правила техніки безпеки життєдіяльності є наскрізними та повторюються на кожному занятті.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Розпис як один з видів декоративного мистецтва	2	-	2
3.	Основи миколаївського розпису	10	22	32
4.	Колір як засіб відбиття декоративних досягнень композиції	2	4	6
5.	Композиції художнього твору	4	12	16
6.	Тепла гама в розписі	2	14	16
7.	Композиція в теплих кольорах	2	14	16
8.	Квіти засобами миколаївського розпису	2	14	16
9.	Функції кольору. Тло. Рослинна композиція на тлі	2	14	16
10.	Квіткові мотиви в розписі	2	16	18
11.	Підсумок	-	4	4
Разом		28	116	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Організаційні питання. Техніка безпеки роботи на заняттях, правила поведінки в колективі. Мета та зміст роботи гуртка.

2. Розпис як один з видів декоративного мистецтва (2 год.)

Теоретична частина. Види декоративно-ужиткового мистецтва. Миколаївський розпис як один з видів народного мистецтва. Прилади та матеріали необхідні для розпису. Вимоги до фарб.

3. Основи миколаївського розпису (32 год.)

Теоретична частина. Традиційні зображення в миколаївському розписі. Основні елементи миколаївського розпису (видовжене зернятко, рваний мазок, дугоподібний рваний мазок, спіралеподібний завиток, ягідки).

Практична частина. Виконання мазків з заокругленим кінцем, мазків з гострим кінцем. Поєднання способів розпису пензлями з білячого та котячого хутра. Виконання основних елементів миколаївського розпису рваним мазком. Ознайомлення з українськими рослинними символами (мальва, ружа, виноград).

4. Колір як засіб відбиття декоративних досягнень композиції (6 год.)

Теоретична частина. Основи сприйняття кольору людиною. Колірна гама миколаївського розпису. Декоративна композиція. Теплі та холодні кольори.

Практична частина. Виконання елементарних композицій з використанням різної кольорової гами відповідного тематичного завдання.

5. Композиції художнього твору (16 год.)

Теоретична частина. Основи побудови композиції в розписі. Послідовність роботи над композицією, пропорційність частин художнього твору. Мотив – основний атрибут орнаменту, рослинний та геометричний мотиви. Прямий стрічковий орнамент «обрамлення».

Практична частина. Виготовлення закладки для книжки, створення ескізу стрічкового орнаменту, фриз. Перенесення ескізу орнаменту на матеріал, малювання основних та дрібних елементів орнаменту.

6. Тепла гама в розписі (16 год.)

Теоретична частина. Теплі кольори в розписі. Симетрія та асиметрія в композиції. Особливості побудови дзеркально-симетричних композицій.

Практична частина. Робота над ескізом дзеркально-симетричної композиції та вирішення композиції в кольорі. Перенесення ескізу композиції на аркуш, зображення основних елементів в теплих тонах, вимальовування дрібних елементів композиції.

7. Композиція в теплих кольорах (16 год.)

Теоретична частина. Холодна гама в розписі. Асиметрія в композиції, особливості побудови асиметричної композиції.

Практична частина. Побудова симетричної композиції «Фантазія», рівновага в асиметричній композиції. Перенесення ескізу композиції на аркуш, зображення основних елементів в теплих кольорах, вимальовування дрібних елементів композиції.

8. Квіти засобами миколаївського розпису (16 год.)

Теоретична частина. Особливості будови різних квітів. Способи зображення квітів в миколаївському розписі. Поняття стилізації. Відмінності між стилізованою формою та її природнім аналогом.

Практична частина. Створення ескізу квітки за зразками або за власним задумом, кольорове вирішення ескізу. Перенесення ескізу композиції на аркуш, зображення квітки у кольорі, доповнення стилізованого образу дрібними елементами.

9. Функції кольору. Тло. Рослинна композиція на тлі(16 год.)

Теоретична частина. Зображувально-виражальна функція кольору. Тло та способи його нанесення на папір. Узгодженість кольорів композиції з тлом.

Практична частина. Виконання рослинної композиції на кольоровому тлі, розробка ескізу в олівці. Підготовка матеріалу до роботи, нанесення тла, перенесення ескізу на тло. Виконання основних елементів в кольорі, прописування композиції дрібними елементами.

10.Квіткові мотиви в розписі (18 год.)

Теоретична частина. Зображення квітів у роботах народних майстрів М.М.Головко, А.П.Лагоди, Г.Ю. Бирси. Особливості будови різних квітів та способи їх зображення в миколаївському розписі. Поняття стилізації. Відмінності між стилізованою формою та її природнім аналогом.

Практична частина. Створення ескізу композиції «Диво-квітка» за зразками або за власним задумом, кольорове вирішення ескізу. Перенесення ескізу композиції на аркуш, зображення композиції у кольорі, доповнення стилізованої квітки дрібними елементами.

11.Підсумок (4 год.)

Практична частина. Підсумки роботи за навчальний рік.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила безпеки життєдіяльності;
- види декоративно-ужиткового мистецтва;
- особливості миколаївського розпису;
- способи виконання різних елементів орнаменту рваним мазком;
- способи виконання композиції в теплих та холодних кольорах;
- зображувально-виражальну функцію кольору;
- особливості будови квітів і ягід, та способи їх зображення в миколаївському розписі.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- виконувати різні елементи орнаменту рваним мазком;
- поєднувати види елементів орнаменту при створенні різних орнаментальних композицій;
- виконувати композиції на папері, використовуючи різну кольорову гаму;
- малювати квіти і ягоди технікою миколаївського розпису.

Вихованці мають набути досвід:

- узгодження кольорів композиції з тлом;
- створення елементарних композицій на площині і формі;
- зображення основних елементів миколаївського розпису;
- виконання елементарних композицій з використанням різної кольорової гами;
- зображення будови квітів і ягід у миколаївському розписі;
- виконання рослинної композиції на кольоровому тлі.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Розпис на дерев'яній поверхні на площині	9	36	45
3.	Розпис на дерев'яній поверхні на формі	9	39	48
4.	Розпис на випуклій поверхні. Писанкарство	6	18	24
5.	Складні орнаментальні композиції	6	27	33
6.	Декоративний пейзаж	6	21	27
7.	Декоративний натюрморт	6	21	27
8.	Підсумок	-	9	9
Разом		45	171	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи гуртка. Техніка безпеки життєдіяльності. Підлаковий розпис і писанкарство як види декоративно-ужиткового мистецтва.

2. Розпис на дерев'яній поверхні на площині (45 год.)

Теоретична частина. Правила малювання на дерев'яній поверхні (шліфування, ґрунтування, нанесення фону, копіювання малюнка, покриття лаком).

Практична частина. Розпис окремих дерев'яних дощок та кухонних наборів. Підготовка поверхні до розпису, ескіз розпису, перенесення ескізу на матеріал, розпис по ескізу олійними фарбами або гуашшю, лакування.

3. Розпис на дерев'яній поверхні на формі (48 год.)

Теоретична частина. Побудова композиції на дерев'яній формі (шліфування, ґрунтування, нанесення фону, копіювання малюнка, покриття лаком). Правила роботи акриловими та олійними фарбами на різних матеріалах.

Практична частина. Розпис дерев'яної скриньки, тарелі, шкатулок різної форми, ложок, маленького дитячого стільчика. Підготовка поверхні до розпису, ескіз розпису, перенесення ескізу на матеріал, розпис по ескізу олійними, акриловими фарбами або гуашшю, лакування.

4. Розпис на випуклій поверхні. Писанкарство (24 год.)

Теоретична частина. Писанкарство як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Правила малювання на випуклій поверхні. Найпростіші способи вимальовування писанки. Писанки у різних регіонах України. Символ, символіка кольорів у писанкарстві. Народні звичаї та обряди, пов'язані з писанками.

Практична частина. Розпис писанки: ескіз; орнаментування яєць рослинними символами; вирішення орнаментування методами миколаївського розпису. Підготовка поверхні до розпису, ескіз розпису, перенесення ескізу на матеріал, розпис по ескізу гуашшю та акрилом, лакування.

5. Складні орнаментальні композиції (33 год.)

Теоретична частина. Творчість народних майстрів миколаївського розпису: М.М.Головко, А.П.Лагоди, Г.Ю.Бирси та інших. Побудова декоративних композицій.

Практична частина. Аналіз побудови декоративних композицій. Визначення теми роботи, підготовка матеріалу, нанесення фону, ескіз композиції, перенесення ескізу на фон, вибір кольорової гами для виконання складної орнаментальної композиції, доповнення стилізованого образу дрібними елементами.

6. Декоративний пейзаж (27 год.)

Теоретична частина. Декоративний пейзаж у миколаївському розписі, зміст пейзажу. Рослинний світ засобами миколаївського розпису. Роботи народних майстрів миколаївського розпису М.М.Головко, А.П.Лагоди, Г.Ю. Бирси Однопланові пейзажні композиції.

Практична частина. Аналіз однопланових пейзажних композицій. Підготовка поверхні до розпису, ескіз розпису, кольорове вирішення основних елементів пейзажу, перенесення ескізу на матеріал, розпис по ескізу гуашшю, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами.

7. Декоративний натюрморт (27 год.)

Теоретична частина. Поняття декоративного натюрморту. Композиція натюрморту. Декоративний натюрморт у творчості миколаївських майстрів. Репродукції із зображенням натюрмортів.

Практична частина. Робота над ескізом однопланового натюрморту, кольорове вирішення основних елементів натюрморту, перенесення ескізу на папір, розпис по ескізу гуашшю, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами.

8. Підсумок (9 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами;
- види декоративно-ужиткового мистецтва;
- правила малювання на дерев'яній поверхні;
- правила роботи акриловими та олійними фарбами на різних матеріалах;
- рослинну символіку України, її значення в народних обрядах, звичаях;
- народні звичаї та обряди, пов'язані з писанками;
- символи, символіку кольорів у писанкарстві;
- творчість народних майстрів миколаївського розпису;
- особливості декоративного пейзажу та натюрморту у миколаївському розписі.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- володіти технікою вимальовування на дерев'яній поверхні;
- працювати акриловими та олійними фарбами на різних матеріалах;
- розробляти алгоритм для складання композицій;
- малювати найпростішими способами на випуклій поверхні;
- використовувати символіку кольорів у писанкарстві;
- складати композицію декоративного натюрморту та пейзажу.

Вихованці мають набути досвіду:

- працювати різними видами фарб (олійними, акриловими, гуашшю), працювати як на площині, так і на формі;
- розпису на дерев'яній поверхні різної площини, форми та об'єму;
- розпису писанок;
- складання композиції декоративного натюрморту та пейзажу.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Сюжетні композиції на папері	6	36	42
3.	Розпис таці	6	27	33
4.	Дерев'яні вироби. Фарби для розпису	6	54	60
5.	Розпис дерев'яної та дерев'яно-тирсової тарелі	3	30	33
6.	Розпис різноманітних виробів з різних матеріалів олійними та акриловими фарбами	3	27	30
7.	Вітальна листівка декоративним розписом	3	9	12
8.	Підсумок	-	3	3
Разом		28	188	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи гуртка. Техніка безпеки життєдіяльності. Дерево, розпис різноманітних виробів засобами миколаївського розпису.

2. Сюжетні композиції на папері (42 год.)

Теоретична частина. Декоративний пейзаж та рослинний орнамент у композиціях на папері за творами українських пісень, казок або ілюстрацій, за творами Т. Г. Шевченка, М. В. Гоголя та інших.

Практична частина. Визначення теми роботи, вибір сюжету, техніка гуаші, ескіз композиції, вибір кольорової гами, нанесення фону, перенесення ескізу, робота гуашшю по ескізу, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами.

3. Розпис таці (33 год.)

Теоретична частина. Правила малювання на поверхні дерева: шліфування, ґрунтування, нанесення фону. Симетричний та асиметричний малюнок середини таці. Правила оформлення бортика таці. Правила лакування готового виробу. Роботи майстрів миколаївського промислу з розпису таць.

Практична частина. Визначення теми роботи, підготовка таці, ескіз малюнка, вибір кольорової гами, перенесення ескізу, розпис олійними або акриловими фарбами по ескізу, прописування основних елементів, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами та оформленням бортику таці, лакування.

4. Керамічні вироби. Фарби для дерева (60 год.)

Теоретична частина. Розпис як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Види розпису виробів, засоби їх оформлення. Акрилові фарби, способи підготовки до роботи та нанесенням на поверхню виробів.

Практична частина. Розпис фарбами на площині (робота на дереві) та на формі (робота на скриньках, тубах та інше). Визначення теми роботи, ескіз малюнка, вибір кольорової гами, перенесення ескізу, розпис фарбами по ескізу, прописування основних елементів, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами, обпалення розписаного виробу.

5. Розпис дерев'яної та дерев'яно-гирсової тарелі (33 год.)

Теоретична частина. Композиційна побудова орнаменту у колі. Симетрична композиція у колі за схемою. Ескіз композиції з врахуванням колірного акценту. Правила лакування готового виробу.

Практична частина. Визначення теми роботи, підготовка тарелі, ескіз малюнка, вибір кольорової гами, перенесення ескізу, розпис олійними фарбами по ескізу, прописування основних елементів, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами, лакування.

6. Розпис різноманітних виробів з різних матеріалів олійними та акриловими фарбами (30 год.)

Теоретична частина. Особливості композиційної побудови орнаменту в зв'язку з різною формою виробу (дерев'яний посуд різної форми). Правила лакування готового виробу.

Практична частина. Самостійній вибір орнаментального вирішення теми роботи, підготовка виробу до розпису, ескіз малюнка, вибір кольорової гами, перенесення ескізу, розпис олійними або акриловими фарбами по ескізу, прописування основних елементів, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами, лакування.

7. Вітальна листівка декоративним розписом (12 год.)

Теоретична частина. Особливості оформлення вітальних листівок, візиток, оголошень декоративними елементами.

Практична частина. Вибір теми оформлення вітальної адреси, ескіз малюнка, вибір кольорової гами, перенесення ескізу на аркуш, розпис гуашшю по ескізу, завершення роботи доповненням розпису дрібними елементами.

8. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- техніку безпеки життєдіяльності;
- закони композиційної цілісності та єдності форми та декору;
- техніку виконання малюнка на папері, дерев'яної та дерев'яно-тирсової тарелі, таці;
- техніку виготовлення та оформлення вітальної листівки;
- техніку виготовлення керамічних виробів та особливості їх вимальовування;
- державну та рослинну символіку України, її значення в народних обрядах, звичаях;
- закони композиційної цілісності та єдності форми та декору;
- поняття «колорит», «тональність»;
- пластичну мову та художні образи миколаївського розпису.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- розписувати вироби з паперу, дерева, дерев'яно-тирсової маси;
- працювати різними видами фарб (олійними, акриловими, гуашшю, керамічними);
- працювати фарбами на різній площині та формі, різними матеріалами;
- орнаментувати площини складної форми;
- виконувати творчі композиції;
- виконувати композиції із використанням теплих та холодних співвідношень кольорів;
- виконувати складні орнаментальні композиції, використовуючи засвоєні прийоми миколаївського розпису;
- обирати техніку виконання для творчої роботи із декоративної композиції.

Вихованці мають набути досвід:

- створення художнього образу за допомогою матеріалів і технік, передбачених програмою основного рівня;
- використання найбільш виразної техніки для розкриття творчої ідеї;
- виконання малюнка на папері, дерев'яній та дерев'яно-тирсовій тарелі, таці;
- застосування миколаївського розпису.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>	
Фарби	15 наб.
Прості олівці	15 шт.
Кольоровий картон	15 наб.
Папір для малювання	15 наб.
<i>Інструменти та приладдя</i>	
Ножиці для паперу	15 шт.
Нитки	3 кат.
Лінійка	15 шт.
Пензлі різних розмірів з штучних матеріалів	15 наб.
Пензлі з котячого хутра різних розмірів	15 наб.
Палітра пластмасова	15 шт.
Посуд для води	15 шт.
Серветки паперові	15 уп.
Рідке мило	3 фл.
Дерев'яні палички	45 шт.
<i>Обладнання</i>	
Дошка учнівська	1 шт.
Столи учнівські	15 к-тів
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>	
Зразки виконання простих елементів миколаївського розпису	15 к-тів
Зразки алгоритму виконання складних елементів миколаївського розпису	15 к-тів
<i>Таблиці і плакати</i>	
Техніка безпеки	1 к-т
Зображення робіт відомих майстрів з миколаївського розпису	1 к-т

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. - Декоративно-прикладне мистецтво - Л.: Світ, 1992.
2. Барб-Галль Ф. Як розмовляти з дітьми про мистецтво [Текст] / пер. з франц. Софії Рябчук. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. – 192 с.
3. Джусов А.Б. Історія Новомосковська. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2011.
4. Дмитро Степовик. Скарби України. – К.: Веселка, 1990.
5. Мельник В.М. Декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва. – Тернопіль, 2007.
6. Митці України: енциклопедичний довідник / упоряд.: М. Г. Лабінський, В. С. Мурза; за ред. А. В. Кудрицького. — Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. – 848 с.
7. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Мистецтво. 5–9 класи» / Уклад.: Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська, Г. Кузьменко, Ж. Марчук, О. Константинова, Л. Паньків, І. Гринчук, Н. Новикова, Н. Овіннікова. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/9-mistecztvo-5-9.docx>
8. Новомосковськ. – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2020. – 100с.
9. Прикрась свій дім - К.: Техніка, 1990
10. Рагозіна В. В., Очеретяна Н. В. Учимся в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Малюємо, ліпимо : 6-й рік життя : альб. для дит. творчості та мет. рек. / В. В. Рагозіна, Н. В. Очеретяна. – Київ : Генеза, 2017. – 48 с.+ 12 с. вкл. – (Серія «Маленький митець»).
11. Рагозіна В. В. Бесіда як інструмент організації сприймання та обговорення творів живопису з дітьми: типи і педагогічний супровід / В. В. Рагозіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ, 2017 – 372 с. – Серія КВ № 20691-10491 КВ, ISSN 2308–3778; Вип 21. – Кн. 2. – С. 197–209.
12. Семенов О. С. Формуємо творчо спрямовану особистість: перші кроки : [навч. посіб. для педагогів позашкільних та дошкільних навч. закладів] / Олександр Сергійович Семенов. – Луцьк : ПДВ «Твердиня». – 2016. – 156 с.
13. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. – Херсон : Стар, 2016. – 52 с
14. Шевченко Є. Марфа Тимченко. – К.: Народні джерела, 2007.

